

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باز آفرینی شهری

یک کتابِ راهنما

تدوین کنندگان:

پیتر رابرتز و هیو سایک

ترجمه :

محمد سعید ایزدی - پیروز حناچی

شماره مسلسل ۸۳۱۴

شماره انتشار ۳۵۸۷

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: رابرتز، پیتر دبلیو، ۱۹۴۷ - م.	Roberts, Peter W.
عنوان و نام پدیدآور	: بازآفرینی شهری یک کتاب راهنما / تدوین کنندگان پیتر رابرتز، هیو سایک؛ ترجمه محمد سعید ایزدی، پیروز حناچی.	Urban Regeneration : a Handbook
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۳.	
مشخصات ظاهری	: ۳۷۶ ص: مصور.	
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۵۸۷.	
شابک	: 978-964-03-6754-4	
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا.	
یادداشت	: عنوان اصلی:	
یادداشت	: کتابنامه.	
موضوع	: نوسازی شهری.	
موضوع	: شهرسازی.	
شناسه افزوده	: سایک، هیو	
شناسه افزوده	: Sykes, Hugh	
شناسه افزوده	: ایزدی، محمد سعید، ۱۳۴۲ - مترجم.	
شناسه افزوده	: حناچی، پیروز، ۱۳۴۲ - مترجم.	
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات.	
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ب ۲ ر / ۱۷۰ HT	
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۷/۳۴	
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۷۸۸۲۰	

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

عنوان: بازآفرینی شهری: یک کتاب راهنما

تدوین: پیتر رابرتز - هیوسایک

ترجمه: دکتر محمدسعید ایزدی - دکتر پیروز حناچی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست مطالب

د	مقدمه مترجمان
ز	مقدمه
۱	بخش اول: مفهوم بازآفرینی شهری
۲	فصل اول
۲	مقدمه
۴	فصل دوم
۴	سیر تکامل تدریجی، تعریف و اهداف بازآفرینی شهری
۴۱	فصل سوم
۴۱	استراتژی و شراکت در بازآفرینی شهری
۶۹	بخش دوم: مضامین اصلی و سرفصل‌ها
۷۱	فصل چهارم
۷۱	بازآفرینی اقتصادی و سرمایه‌یابی (بازآفرینی اقتصادی و بودجه)
۱۰۱	فصل پنجم
۱۰۱	دیدگاه فیزیکی و محیطی (جنبه‌های زیست محیطی و کالبدی)
۱۲۷	فصل ششم
۱۲۷	موضوعات اجتماعی و مربوط به مردم (موضوعات اجتماعی و اجتماع محور)
۱۵۳	فصل هفتم
۱۵۳	اشتغال، آموزش و تعلیم (اشتغال، تعلیم و آموزش)
۱۸۳	فصل هشتم
۱۸۳	مسکن

۲۱۱	بخش سوم: موضوعات کلیدی در مدیریت بازآفرینی شهری
۲۱۳	فصل نهم
	بازآفرینی از طریق احیای اراضی (بازآفرینی با توسعه زمین، موضوعات قانونی)
۲۴۱	فصل دهم
۲۴۱	نظارت و ارزیابی
۲۶۷	فصل یازدهم
۲۶۷	سازمان دهی و مدیریت
۲۹۷	بخش چهارم: تجارب کشورهای دیگر و دورنمای آینده
۲۹۹	فصل دوازدهم
	آموزه‌هایی از آمریکا در دهه ۹۰ قرن بیستم درس‌هایی از آمریکا در دهه ۱۹۹۰
۳۲۹	فصل سیزدهم
۳۲۹	تجارب اروپا
۳۴۵	فصل چهاردهم
۳۴۵	چالش‌های امروز و چشم‌انداز آینده

پیشگفتار

در سده‌های اخیر با گسترش روزافزون علوم و فنون و توسعه صنعتی، شهرهای ایران، بیش از پیش، تحت تأثیر عوامل متأثر از این پدیده قرار گرفته‌اند. این شهرها، در گذشته، در حقیقت مجموعه‌های همگنی بوده‌اند که توسعه کالبدی و فضایی آنها متأثر از روابط تولیدی و مناسبات اقتصادی محدوده‌شان بوده و به علت سرعت کم تغییر این مناسبات، تعادل شهر تا حدود زیادی حفظ می‌شده است. اما انقلاب صنعتی، عوامل به وجود آمده بعد از رنسانس، افزایش روزافزون جمعیت شهری و استقرار مناسبات نوین اقتصادی، باعث به هم خوردن تعادل شهر قدیمی شده‌اند.

شهرهای قدیمی از یک طرف به دلیل داشتن ارزش‌های فضایی و از طرف دیگر به دلیل داشتن همبستگی و همگنی خاص خود، باید از این عدم تعادل و تأثیرات ناشی از آن، مورد حفاظت و صیانت قرار گرفته و در مقابل تغییرات تند و ناگهانی مورد مراقبت قرار گیرند. همچنین باید گفت، بر اثر توسعه سریع و بی‌برنامه، محدوده‌هایی از شهر، از توسعه جامانده و دچار فرسودگی‌های گوناگون شده و بالطبع آن از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز به بیماری مبتلا شده‌اند.

علی‌رغم آنکه در اکثر شهرهای ماندگار جهان روند پیوسته تغییر و نو شدن شهرها از دوران کهن به دوره معاصر، با حفظ اصول و ارزش‌های گذشته به چشم می‌خورد، کشور ایران با سابقه طولانی و تجربیات فراوان تاریخی و قدمت بسیار در پدیده شهر و شهرنشینی، از این جریان دور مانده است. اقداماتی نیز که در دوره معاصر به صورت شتابزده برای نجات این بیمار صورت پذیرفته نیز گاه روند این حرکت را تسهیل نموده است و گاه به صورت مسکن موضعی، این روند را به تعویق انداخته است.

بنابراین باید برای ایجاد تعادل و رفع مشکلات و فرسودگی‌ها چاره‌ای اندیشید. یکی از مسیرهای سریع و صحیح در این جهت استفاده از تجربیات موفق جهانی است که می‌تواند کمک‌رسان تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان شهری در ایران برای برنامه‌ریزی‌های مداخله در بافت‌ها باشد. در این راستا، برای آشنایی هرچه بیشتر نهادهای حرفه‌ای شهری از تجربیات جهانی، سازمان نوسازی شهر تهران، به عنوان نهادی عمومی و شهری و مؤسسه پژوهشی فرهنگ و هنر دانشگاه تهران به عنوان نهاد علمی و دانشگاهی، تصمیم به کاری متداوم بر پایه علمی جهت بر گرداندن متون علمی تخصصی کشورهای موفق در امر دخالت در امور شهری گرفته‌اند.

مجموعه پیش‌رو، مقدمه‌ای بر این کار ارزشمند خواهد بود که امیدواریم تأثیر مناسب خود را بر جهت‌گیری دیدگاه‌ها و تصمیم‌ها به سوی صحیح خود بگذارد و قوت قلبی ادامه این مسیر و سرعت بخشیدن به آن باشد.

دکتر پیروز حناچی

رئیس مؤسسه پژوهشی فرهنگ و هنر

مقدمه سازمان

وجود بالغ بر ۷۵ هزار هکتار بافت مسئله‌دار در شهرهای کشورمان و گسترش روزافزون آنها و مشکلات متعددی که در این‌گونه از محدوده‌های شهری وجود دارد، سبب شده است که نوسازی بافت‌های فرسوده جزء مهم‌ترین دغدغه‌های مدیران و برنامه‌ریزان کشورمان باشد. همچنین توجه به اهداف چشم‌انداز ایران در ۱۴۰۴ ه. ش و حفظ هویت اسلامی- ایرانی در بازآفرینی شهری، ضرورت اقدام برای رفع معضلات موجود در بافت‌های فرسوده شهری را دوچندان می‌کند. با وجود آنکه تجارب موجود را نمی‌توان عیناً در بستر و فرهنگ دیگری اجرا نمود؛ اما می‌توان برای تدقیق راهبردها و نیز آشنایی با ابزارها و روش‌ها و در راستای هم‌افزایی دانشی، از این تجارب بهره جست و در نتیجه به رفع معضلات بافت‌های فرسوده سرعت بخشید.

در این میان سازمان نوسازی شهر تهران که فعالیت‌های خود را فراتر از بعد کالبدی نوسازی شهری تعریف نموده و اقدامات مختلفی را در راستای دستیابی به بازآفرینی جامع انجام داده است، اهتمام جدی بر امور پژوهشی، ترجمه و نشر کتب تخصصی روز در حوزه بازآفرینی را نیز در دستور کار خود قرار داده است؛ تا با بهره‌گیری از دانش صاحب‌نظران و متخصصان عرصه علمی و اجرایی، با کمک به ارتقاء دانش موضوعی، نقش هر چند اندکی در پشتیبانی از فضای فکری نقش‌آفرینان این حوزه ایفا نماید.

سیاست بازآفرینی شهری، رویکرد جدیدی در روند سیر تحول نوسازی بافت‌های مسئله‌دار شهری است که در دهه‌های پایانی قرن بیستم میلادی و ابتدایی قرن حاضر از سوی مراجع علمی، حرفه‌ای و اجرایی در اروپای غربی و آمریکای شمالی مورد توجه و تحلیل واقع شده است. از جمله ویژگی‌ها و نقاط قوت جریان بازآفرینی شهری، نسبت به رویکردهای قبلی نوسازی می‌توان به جامع‌نگری آن اشاره کرد. رویکردهای پیشین بهسازی، نوسازی و بازسازی، بر دیدگاه‌های کالبدی و یا صرفاً اقتصادی تکیه داشته که این امر نتیجه‌ای جز عدم موفقیت بسیاری از طرح‌ها و پروژه‌های نوسازی بافت‌های فرسوده شهری را نداشته است. با توجه به آنکه در این نوشتار هر دو جنبه مبانی نظری و تجارب عملی بازآفرینی شهری مورد توجه قرار گرفته و به مفاهیم مرتبط و سابقه شکل‌گیری، مباحث و جوانب مختلف مالی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و مدیریتی مرتبط با بازآفرینی شهری، درباره مسکن شهری به‌عنوان یکی از دغدغه‌های مهم برنامه‌ریزان و مدیران شهری و در نهایت تجارب اخیر کشورهای توسعه‌یافته اشاره شده است، مطالعه آن برای جامعه متخصص فعال در این عرصه بسیار مفید و مورد تأکید است.

مقدمه سازمان □ خ

در پایان بر خود لازم می‌دانیم که از آقایان دکتر محمدسعید ایزدی و پیروز حناچی برای تلاش در جهت گسترش بیش از پیش دانش عرصهٔ نوسازی و بازآفرینی بافت‌های فرسودهٔ شهری تشکر و قدردانی داشته باشیم.

امید است که این کتاب بتواند راهنمای مناسبی برای محققان، مدیران و برنامه‌ریزان حوزهٔ شهری به ویژه بازآفرینی بافت‌های فرسوده جهت در نظر گرفتن رویکردی همه‌جانبه و منسجم برای رفع و یا کاهش مسائل این بافت‌های مسئله‌دار شهری باشد.

و من... توفیق

عبادالله فتح‌اللهی

مدیرعامل سازمان نوسازی شهر تهران

مقدمه مترجمان

از اواخر دهه ۱۹۷۰ و ۸۰ میلادی، "بازآفرینی شهری" به عنوان یکی از سیاستهای اصلی دولت‌های اروپای غربی و آمریکای شمالی در مواجهه با مسایل و مشکلات مناطق شهری مورد توجه قرار گرفته است. اگرچه واژه بازآفرینی شهری از این دوره در ادبیات توسعه شهری متداول شده، ولی معرف رویکردی نوین، یکپارچه و جامع از سیاست‌های توسعه و نوسازی شهری است که در دوره‌های پیش با ادبیات، مدل و مکانیزم متفاوتی مورد عمل بوده است. ادموند بیکن (۱۹۶۷، ص ۱۲۶) بازسازی‌های کلان مقیاس پاپ سیکتوس پنجم در رم به منظور جذب زائران بیشتر را به یک برنامه باز آفرینی شهری برای تبدیل کردن رم به پایتختی مناسب برای جهان مسیحیت تشبیه می‌کند. بنه ولو (۱۹۸۰) نیز برنامه‌های هوسمان در پاریس (۱۸۵۳) که منجر به نوسازی‌های شهری کلان مقیاس و تحمیل ۹۵ کیلومتر شبکه خیابان‌های جدید به ساختار قرون وسطایی پاریس و تخریب ۵۰ کیلومتر شریان‌های کهن این مرکز گردید را در این حوزه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. بر اساس نتایج تحقیق استور (۱۹۸۹) و لچ فیلد (۱۹۹۲) باز آفرینی شهری رویکرد تکامل یافته‌ای در نوسازی شهری است که به ورای اهداف، آرمان‌ها و دست یافته‌های بازسازی‌های کلان مقیاس دهه پنجاه، باز زنده سازی و بهسازی‌های دهه هفتاد و توسعه‌های مجدد دهه هشتاد میلادی با تاکید بر توسعه املاک و مراکز تجاری رسیده است (روبرت ، ۲۰۰۰). بازآفرینی شهری سیاستی جامع، دربر گیرنده برنامه‌های ارتقای کیفی بافت‌های شهری با اهداف یکپارچه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. اگر چه برنامه بازآفرینی شهری دهه هشتاد عمدتاً بر پایه توسعه زمین و مستغلات، در یک چارچوب برنامه‌ریزی فیزیکی و متمرکز در نواحی صنعتی رها شده و متروک بود، ولی به تدریج علاوه بر توسعه قلمرو فعالیت به ویژه در مراکز شهری به رویکردی جامع نگر مبدل گردید که علاوه بر توجه به ویژگی‌های فیزیکی محیط و ارتقاء آن، به تحول در ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پای بند است. جان بلوویت (۲۰۰۵) معتقد است که بازآفرینی با دخیل نمودن اجزاء مرتبط متعدد در این فرایند و با روشی کل نگر تاثیر شگرفی را به دنبال داشته است. پارکینسون (۱۹۸۹) بر ضرورت وجود نگاهی گسترده‌تر، تدوین بسته‌های برنامه‌ریزی جامع‌تر برای تامین منابع، آموزش، بسترسازی، توسعه سرمایه گذاری و ملزومات اجتماعی تاکید دارد.

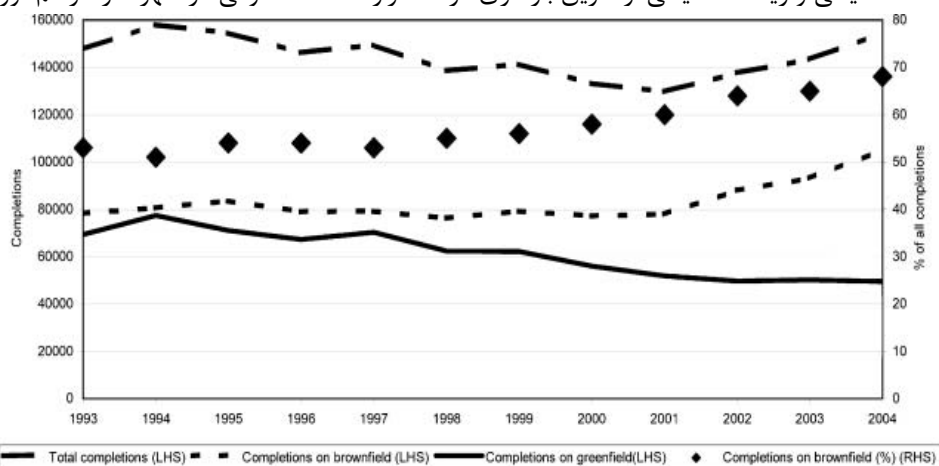
از اواخر دهه نود میلادی به این سو سیاستهای شهری در کشورهای توسعه یافته به ویژه در اروپا و آمریکای شمالی بر موضوع بازآفرینی شهری از طریق ارتقاء کیفی فضاها و بافت‌های شهری استوار شده است. سند برنامه‌ریزی منتشره در سال ۲۰۰۰ میلادی توسط دولت فرانسه، " برنامه شهرهای اجتماعی

" در آلمان ، سند " بسوی یک رنسانس شهری " در انگلستان و " برنامه شهرهای بزرگ " در هلند از سیاستها و برنامه‌های مرتبط در این زمینه‌اند (کوچ و دیگران ، ۲۰۰۳). کشورهای اروپای غربی هر یک با توجه به ساختار سیاسی و نظام برنامه‌ریزی شهری خود بدین امر مبادرت ورزیده‌اند ولی علی‌رغم تفاوت‌ها در قوانین، برنامه‌ها و مدل‌های مواجهه بین کشورها ، اسناد و قوانین فوق نشان از توجه ویژه آنها به موضوع ارتقاء محیطی، توسعه اقتصادی و شمول اجتماعی است که هر سه پایه‌های اساسی سیاست باز آفرینی شهری را تشکیل می‌دهند.

محورهای موضوعی مورد تاکید این سیاست عبارتند از:

- تاکید بر همکاری نیروهای محلی با بخش خصوصی و گروه‌های داوطلب
 - توجه بیشتر به حفاظت از محیط‌های تاریخی و نقش ساختارهای تاریخی در بازآفرینی شهری
 - استفاده از هنر، فرهنگ و گذران اوقات فراغت به عنوان محرک‌های برنامه‌های تجدید حیات شهری
 - تاکید بر مشارکت گروه‌های اجتماعی در این فرآیند
 - ایجاد همبستگی و یکپارچگی میان کلیه نقش آفرینان شهری و سایر گروه‌های ذی نفع برمبنای شراکت
 - پرهیز از ساخت وسازهایی تک عملکردی و تشویق ساخت پروژه‌ها با کاربری‌های متعدد و مختلط
 - توجه به اقدامات و برنامه‌های کیفی به موازات اقدامات کمی
 - تاکید بر افزایش اشتغال، کاهش فقر و افتراق اجتماعی، تامین امکانات اجتماعی و آموزش به جای نوسازی‌های صرفاً فیزیکی
 - انتقاد از درگیری بیش از اندازه و مستقیم دولت در امر توسعه
 - توجه به تنظیم مجدد طرح‌ها و برنامه‌ها بر اساس اصول توسعه پایدار
- در حال حاضر، استفاده بهینه از اراضی شهری به منظور حداکثر بهره‌وری از منابع موجود از طریق بهسازی و بازآفرینی عرصه‌های فرسوده و نابسامان، جلوگیری از توسعه و گسترش شهرها در مناطق پیرامونی و استفاده مجدد از ساختارهای تاریخی از محورهای اصلی و از اولویتهای برنامه ریزان و سیاست گذاران شهری در کشورهای توسعه یافته و حتی تعداد قابل ملاحظه‌ای از کشورهای در حال توسعه همچون ترکیه، مصر، مالزی و هند است.
- در ایران رشد شتابان شهرنشینی در طی سه دهه گذشته و گسترش افقی و بی‌رویه شهرها علاوه بر ناکارآمد ساختن گستره‌های وسیعی از بخش‌های مرکزی شهر و بروز مسائل جدی در سایر پهنه‌های

شهری موجب رواج الگوی نادرست و استفاده‌ای ناصحیح از زمین و تخریب منابع طبیعی شهرهای کشورمان گردید. با توجه به وجود پهنه‌های وسیعی از اراضی بایر و ناکارآمد در محدوده کنونی شهرها، تعداد بی‌شماری ساختمانهای متروکه و بلا استفاده، عرصه‌های گسترده‌ای با تراکم بسیار پایین، متروکه بودن بخشهای وسیعی از مراکز تاریخی شهرها و نابسامانی سکونتگاههای غیر رسمی که عمدتاً در حاشیه شهرها بوجود آمده اند، ضروری است این الگو بر مبنای سیاست توسعه درونی و برنامه‌های بازآفرینی شهری به شکل اساسی مورد تجدید نظر واقع گردد. با تکیه بر سیاست توسعه درونی علاوه بر استفاده بهینه از زمین شهری و کاهش هزینه‌های خدمات رسانی و نگهداری شهرها می‌توان موجبات کاهش سفرهای شهری و در نتیجه آن صرفه جوئی در زمان و مصرف سوخت و همچنین کاهش لطمات محیطی و زیست محیطی از طریق بازنگری در استقرار خدمات عمومی در شهرها را فراهم آورد.

دیاگرام فوق وضعیت ساخت مسکن را در حد فاصل سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۴ میلادی در انگلستان نشان می‌دهد. خط ممتد پایین وضعیت پروژه‌های مسکونی پایان پذیرفته در اراضی پیرامونی شهرها را نشان می‌دهد. خط چین نیز وضعیت پروژه‌های مسکونی پایان پذیرفته را در اراضی داخلی بر پایه سیاست توسعه از درون از طریق بازآفرینی اراضی فرسوده شهری نشان می‌دهد. روند صعودی استفاده از اراضی درون شهری به عنوان سیاست قالب توسعه شهری به شکل روشنی قابل تشخیص است. در سال ۲۰۰۴ نزدیک به ۷۰ درصد از مسکن مورد نیاز کشور از طریق بازآفرینی اراضی و املاک موجود تامین شده است.

امید است ترجمه این کتاب که از منابع اصلی مورد توجه در جوامع دانشگاهی و حرفه‌ای است بتواند زمینه‌ای برای ارتقای دانش در این حوزه را فراهم نماید.

محمد سعید ایزدی - پیروز حناجی

مقدمه مولف

در دو سال گذشته، تغییرات سریعی به وقوع پیوسته است که به شکل فزاینده‌ای، بازآفرینی شهری را به عنوان بخش مرکزی عملیات بازآفرینی اجتماعی و اقتصادی نه تنها بریتانیا، بلکه سرتاسر اروپا معرفی کرده است. از زمان تاسیس «سازمان بازآفرینی شهری بریتانیا» (BURA)¹ در سال ۱۹۹۰، بر اهمیت و گستردگی موضوعات پیرامونی و ادراکی بازآفرینی شهری افزوده شده است.

اگرچه در آن دوران، فعالیت‌های بورا، به سان فریادی در بیابان بود؛ فریاد در گوش دست‌اندرکاران بازآفرینی، که هرگونه فعالیت در زمینه تغییر شرایط محیط‌های مصنوع شهری، بدون توجه به مردمی که در آن‌ها زیست می‌کنند، مانند نشانیدن مردم بر روی یک صندلی راحتی در عرشه کشتی تایتانیک خواهد بود؛ کشتی‌ای که تا چند لحظه بعد غرق خواهد شد.

چه درباره موضوعات این‌چنینی و چه در سطوح دیگر، هیچ راهنمای مکتوبی وجود ندارد.

این کتاب نخستین تلاش بورا برای رفع این کمبود است.

مطالب این کتاب، توسط نامدارترین کارشناسان هر موضوع نگاشته شده است. هر فصل کتاب، یک مقاله قائم به ذات است که خواننده را آماده می‌کند تا درباره آن موضوع خاص، کاوش و مطالعه بیشتری انجام دهد. این کتاب مسیر طی شده تا به امروز را که در نهایت به عبارت بازآفرینی شهری منتهی شده است، روشن کرده است. در کتاب تلاش شده، اکثر مناطق شهری جهان از بریتانیا و آمریکا گرفته تا اروپا مدنظر قرار بگیرند. همچنین به مسائل نظری و عملی به یک اندازه پرداخته شده است؛ این رویکرد به خواننده اجازه می‌دهد دانش و تجربه، را با هم در اختیار داشته باشد. این ویژگی، با توسعه ظرفیت‌ها و ایده‌ها، به خواننده در جستجو و غور در سیاست‌گذاری‌های معمول شهری، در سال‌های ماقبل سال ۱۹۹۹ یاری خواهد رساند.

همانطور که در مقدمه نگاشته شده توسط جناب وزیر خواهیم خواند، این کتاب راهنمای بازرشی

در دست تمامی دست‌اندرکاران بازآفرینی شهری خواهد بود.

ترکیب خاص بخش‌های خصوصی، دولتی و غیرانتفاعی، بورا را به عنوان مسئول تعریف و هدایت بازآفرینی شهری پذیرفته است. این ترکیب اجازه می‌دهد که از تمام ظرفیت‌های تخصصی موجود نهایت استفاده به عمل آید. از تمامی دست‌اندرکاران بورا، کارکنان و مسئولین انتشارات و همکاری وزارت‌خانه‌های مرتبط نهایت تشکر را داریم. این کتاب بدون تلاش‌های دو تدوین‌کننده اصلی مطالب

س □ بازآفرینی شهری

آن، آقایان پرفسور پیتر رابرتز و سِر هیو سایک به سرانجام نمی‌رسید؛ از آن‌ها سپاسگذاریم. من خواندن این کتاب را به تمام دست‌اندرکاران توصیه می‌کنم و این مؤده را می‌دهم که هر سال با چاپ‌های بعدی، شاهد به روز شدن مطالب کتاب باشیم.

دیوید فیتزجرالد

مدیر کل سازمان بازآفرینی شهری بریتانیا (BURA)